

Nagrajevanje strokovnjakov v kmetijskih zadrugah

Vprašanje: V zadnjem času prehamo na nov način nagrajevanja agronomov tako, da dobijo v določenem odstotku premijo na višino pridelka na eni strani in na površino, ki so jo zagotovili za obdelavo na temelju kooperacije z zadrugo, na drugi strani.

Kako naj ravnamo, če agronom zagotovi kooperacijo, pa zaradi nestrokovne obdelave ni bil dosežen pri njej določeni pridelek? Ali pripada tudi v tem primeru agronomu premija za kooperirano površino v celoti ali delno?

Odgovor: Po 25. členu uredbe o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij (Službeni list FLRJ, št. 16/57) se regulirajo plače oseb v delovnem razmerju s kmetijsko zadrugo s pogodbo, ki jo zadruga sklene s temi osebami. To je dejansko podaljšanje dosedanjega sistema svobodnega dogovarjanja plač med kmetijskimi zadrugami in osebami, ki so v delovnem razmerju z njimi.

Tako kmetijske zadruge ob določanju plač oseb, ki so v delovnem razmerju z njimi, formalno niso vezane na raven tarifnih postavk, ki velja v drugih gospodarskih organizacijah. To jim omogoča, da se dogovorijo s strokovnjaki za plače, ki bodo v skladu s posebnimi življenjskimi in delovnimi pogoji na vasi, predvsem, da se usmerijo k temu, da bodo zagotovile tudi materialno zainteresiranost teh oseb za rezultate proizvodnje in poslovanja zadruge. Svobodno sklepanje pogodb prav tako omogoča, da se prilagodi plačevanje oseb, ki delajo od časa do časa ali nepopolni delovni čas v zadrugi konkretnim razmeram, tako da zadruga ni po nepotrebnem obremenjena z visokimi stroški.

Da bi pa izkoristili v popolnem obsegu prednost svobodnega sklepanja pogodb, je treba zagotoviti ustrezno vsebino pogodbe. Če gre na primer za zaposlitev agronoma kmetijske zadruge v poslih kooperacije med zadrugo in individualnimi kmetijskimi proizvajalci, je nujno tako v pogodbi med agronomom in zadrugo kakor tudi v pogodbah med zadrugo in individualnimi kmetijskimi proizvajalci natančno določiti dolžnosti in obveznosti obeh pogodbenih strank skupno s posledicami, ki jih mora nositi tista stran, ki ni izpolnila pogodbe.

Ena izmed prvih pogodb med zadrugo in agronomom mora torej biti tudi to, da je agronom zaradi realizacije uspešne kooperacije med zadrugo in individualnimi kmetijskimi proizvajalci dolžan nuditi potrebne strokovne nasvete in tako organizirati proizvodnjo na kooperiranih površinah ter podobno, kar naj zagotovi dosego zaželenega rezultata. Hkrati pa je treba določiti, da ostanejo pravice agronoma na nagrado na temelju pogodbe neokrnjene, če pričakovani pridelek izostane zato, ker se individualni kmetijski proizvajalci niso ravnali po strokovnih nasvetih in niso izpolnjevali nalogov agronoma.

V pogodbah med zadrugo in individualnimi kmetijskimi proizvajalci je s tem v zvezi treba določiti ustrezne obveznosti kooperantov, da izpolnjujejo naloge in se ravnajo po strokovnih nasvetih zadruškega agronoma ter tako zagotovijo potrebno kakovost obdelave kakor tudi njihove obveznosti do povračila škode, ki

nastane zaradi nespoštovanja pogodbenih obveznosti.

Tako bi zagotovili, da agronom v primerih, ko je do tega upravičen po pogodbi, realizira to pravico, a da zadruga materialno ne oškoduje. Če to ni tako regulirano, ima agronom pravico do nagrade po pogodbi, ko je sam izpolnil svoje dolžnosti ne glede na to, da ni bil realiziran določeni pridelek, čeprav tudi na škodo zadruge, v primeru da zadruga v pogodbi z individualnimi kmetijskimi proizvajalci niso ravnali po strokovnih nasvetih.

Iz poslovanja zadrug

Vprašanje: Ali je mogoče šteti pri poslovanju kmetijskih zadrug s poslovnimi zvezami in trgovinskimi podjetji na debelo na odprt račun mlečne izdelke in izdelke iz volne kot kmetijske proizvode?

Odgovor: Pri prometu s kmetijskimi proizvodi lahko poslujejo kmetijske zadruge na odprt račun s poslovnimi zvezami in trgovinskimi podjetji na debelo, če ti kmetijski proizvodi predhodno niso bili predelovani ali dodelani, ali če so bili ti proizvodi predelani, kakor je v navadi v domači delavnosti. Pod predelavo, ki je v navadi v domači delavnosti, razumemo proizvode, ki jih dobimo s predelavo osnovnih surovin lastne proizvodnje zadruge ali njenih članov ali drugih individualnih kmetijskih proizvajalcev s področja zadruge in če so te surovine predelali zadržniki, člani njihovih družin ali ti drugi individualni kmetijski proizvajalci doma, ali ako je to predelavo organizirala zadruga v svojih združnih delavnicih.

Med take proizvode bi spadali mlečni izdelki, pridobljeni z osnovno predelavo kakor so na primer: beli sir, kačkavalj in drugi, sadne pulpe, pulpe iz gozdnih jagod, vrtnin in podobno, proizvodi iz volne: predivo, preproge in podobno, če so bili izdelani v pogojih, ki smo jih razložili, in je zanje mogoče uporabiti predpise 74. člena uredbe o kmetijskih zadrugah in 81. člena uredbe o razdelitvi skupnega dohodka gospodarskih organizacij.

Dotiranje počitniških domov

Vprašanje: Kdo vse je upravičen dotirati delavske počitniške domove in iz katerih virov se opravlja to dotiranje?

Odgovor: Zvezni izvršni svet je lani preko ljudskih republik dal dotacijo 500 milijonov dinarjev za ureditev in opremo izletnih točk, počitniških domov, letovališč in podobnih zgradb s pogojem, da tudi ljudske republike ob razdelitvi sredstev na ustrezne družbene organizacije dotirajo iz lastnih sredstev ljudskih odborov še 60% od dodeljenih zneskov.

Pri tem prizadevanju lahko tudi druge politično teritorialne enote, ustanove in drugi organi državne uprave kakor tudi gospodarske, družbene in množične organizacije nudijo veliko pomoč pri organiziranju, vzdrževanju in izkoriščanju teh turističnih zgradb.

Proračunske ustanove lahko to pomoč dodelijo določenim zgradbam ali preko družbenih organizacij v obliki dotacije za nakup pohištva in druge opreme, ali lahko določijo namen, za katerega naj se ta sredstva porabijo. Te dotacije je mogoče dodeljevati tudi iz kreditov, ki so namenjeni v te namene ali iz proračunskih rezerv teh organizacij.

Gospodarske organizacije lahko prav tako dajejo dotacije letovališčem in podobnim zgradbam, ki jih uporabljajo njihovi delavci in uslužbenici. Dotacije gredo v breme sredstev za samostojno razpolaganje ali iz sredstev, ki so bila formirana za plače. Te dotacije je mogoče dotirati v obliki plačila določenih stroškov (najemnine, stroški za kurjavo, razsvetljavo, vodo in pod.), za nakup inventarja in druge opreme ali v namene, ki jih določi gospodarska organizacija ob dodelitvi dotacije. To podporo je mogoče dati tudi v obliki jamstva, da bo gospodarska organizacija po končanem poslovnem razdobju plačala eventualno izgubo.

Družbene in množične organizacije lahko dajo dotacijo počitniškim domovom in podobnim zgradbam iz sredstev, s katerimi razpolagajo.

Kot zadnja vrsta pomoči vse družbene skupnosti, ki je bila dana zato, da se delavecem in uslužbenecem omogoči čim cenejši in prijetnejši dopust, je dejstvo, da so letovališča in počitniški domovi oproščeni plačevanja obveznosti do proračuna in skladov.

Nagrajevanje sezonskih delavcev

* Vprašanje: Ali morajo biti sezonski delavci izvoljeni v organe samoupravljanja na kmetijskih posestvih? Kako naj se ti delavci vključijo v novi sistem nagrajevanja?

* Odgovor: Samo trajanje mandata delavskega samoupravljanja nudi načelen odgovor, da sezonski delavci, katerih trajanje zaposlitve je včasih omejeno na prav kratko dobo, zato ne morejo biti člani teh organov. Ko gre za kmetijska posestva, kjer traja proces proizvodnje izrazito dolgo in kjer obračunavajo samo enkrat na leto, bi bila dejanska pravica sezonskih delavcev, ki bi bili člani delavskega upravljanja, minimalna. Tako prihajajo še bolj do izraza razlogi, ki govorijo proti sodelovanju sezonskih delavcev v organih delavskega upravljanja.

Toda je še druga plat te zadeve. Med sezonskimi delavci so tako tisti, ki delajo na kmetijskem posestvu zelo omejeno dobo, to pa so praviloma kmetje domačini, kakor tudi tisti, ki so zaposleni vso kmetijsko sezono, to je od pomladi do konca jeseni, in to pogosto na istem kmetijskem posestvu leto za letom. Slednji prihajajo praviloma iz drugih krajev.

Če ob tem upoštevamo, da kmetijska posestva čedalje bolj prehajajo na sistem nagrajevanja po proizvodni enoti, kar prenaša težišče obračuna v marsičem z letnega obračuna na roke spravila (žetve) posameznih pridelkov, tedaj se pokaže možnost, a tudi potreba po elastičnejšem reševanju in vključevanju kategorij sezonskih delavcev v organe delavskega samoupravljanja na kmetijskih posestvih.

Kar se tiče vključevanja sezonskih delavcev v sistem nagrajevanja po proizvodni enoti, je to odvisno brez izjeme od tega, ali delovno razmerje sezonskega delavca traja tako dolgo, kolikor tudi popoln proizvodni proces v dotični proizvodnji ali ne. V prvem primeru je vključitev mogoča, v drugem pa iz razumljivih razlogov ni mogoča.

Praktično vključevanje sezonskih delavcev v sistem nagrajevanja po proizvodni enoti bo zato mnogo lažje izvedljivo, če gre za rastlinsko proizvodnjo jara in kakor pa ozimnin. V živinoreji je zaradi pogosto kratkega procesa proizvodnje izvedljivost lažja, vendar so sezonski delavci zaradi nepretrganega procesa proizvodnje v živinoreji redko zaposleni.